

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 687/08 ze dne 8. 4. 2008

Ústavní soud rozhodl dne 8. dubna 2008 v senátu složeném z předsedy Vojena Güttlera a soudců Františka Duchoně a Elišky Wagnerové (soudce zpravodaj) ve věci ústavní stížnosti stěžovatele J. B., zastoupeného Mgr. Michalem Kojanem, advokátem se sídlem Pařížská 28, Praha 1, proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 12. 2007, sp. zn. 58 Co 480/2007, a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 5. 4. 2007, sp. zn. 16 P 33/2003, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

Ústavní stížností podanou k poštovní přepravě dne 14. 3. 2008, tedy podanou ve lhůtě 60 dnů od doručení napadeného rozhodnutí (§ 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, dále jen "zákon o Ústavním soudu"), brojí stěžovatel proti výše citovaným rozhodnutím obecných soudů, neboť má za to, že jimi bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces garantované čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

Napadeným rozsudkem obvodní soud zamítl návrh otce na snížení výživného (výrok I.), výživné otce, naposledy stanovené rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 17. 6. 2003, č.j. 16 P 33/2003 - 123, zvýšil s účinností od 1. 9. 2006 pro nezl. Evu (jedná se o pseudonym) na částku 2.500,- Kč a pro nezl. Petra (jedná se o pseudonym) na částku 2.000,- Kč měsíčně a rovněž uložil otcí povinnost zaplatit nedoplatek na výživném za období od 1. 9. 2006 do 31. 3. 2007 v celkové výši 3.500,-Kč do tří dnů od právní moci rozhodnutí (výrok II.). Dále rozhodl o nákladech řízení a opatrovníku otce Mgr. M. K. přiznal odměnu ve výši 6.573,- Kč (výroky III. až V.). Soud mimo jiné konstatoval, že je v možnostech a schopnostech otce, aby dosahoval příjmů okolo 15.000,- Kč měsíčně, neboť má středoškolské vzdělání a žije v Praze. "Jako osoba, která má vyživovací povinnost k nezaopatřeným dětem si ji musí plnit podle svých schopností a možností v souladu s § 85 a § 96 zák. o rodině, tedy i tím, že přijme zaměstnání, k němuž není potřebná jím dosažená kvalifikace, pokud mu v tom závažné důvody nebrání. (...) Otec má možnost pracovat, jeho schopnost vykonávat pracovní činnost není nijak snížena či omezena, (...) bude tedy muset přehodnotit svůj dosavadní postoj k výběru zaměstnání (...)" (str. 6 rozsudku). Své závěry opřel o četné důkazy - výpovědi účastníků řízení, svědků, písemné materiály z Úřadu práce hl. m. Prahy, pobočka v Praze 3, či znalecké posudky z oboru zdravotnictví - psychiatrie. Rovněž vycházel z důkazů a závěrů učiněných v rámci trestního řízení vedeného proti stěžovateli, na jehož základě byl stěžovatel rozsudkem téhož soudu ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze odsouzen pro trestný čin zanedbání povinné výživy dle § 213 odst. 1 tr. zák. k 300 hodinám obecně prospěšných prací.

Proti v záhlaví citovanému rozsudku obvodního soudu podal stěžovatel odvolání, v němž obvodnímu soudu vytkl neúplná skutková zjištění a nesprávné právní posouzení a argumentoval, že nelze dovozovat, že jeho pracovní způsobilost není snížena. Naopak zdůraznil, že vzhledem k jeho osobnostnímu charakteru, alkoholismu a záznamu v trestním rejstříku jsou jeho možnosti na trhu práce a při získání zaměstnání omezeny a nebylo tedy v jeho možnostech získat soudem předpokládaný výdělek ve výši 15.000,- Kč. Městský soud v záhlaví citovaným rozsudkem rozsudek obvodního soudu v zamítavém výroku (I.), ve výroku o zvýšení výživného (II.) a ve výroci o nákladech řízení (III. až V.) potvrdil. Výrok o nedoplatku na zvýšeném výživném (II.) změnil jen tak, že tento nedoplatek za dobu od 1. 9. 2006 do 30. 11. 2007 celkově činí 7.500,- Kč. V odůvodnění mimo jiné uvedl, že obvodní soud si pro své rozhodnutí opatřil postačující a správná skutková zjištění, zjištěné skutečnosti zákonem odpovídajícím způsobem hodnotil a věc správně posoudil i po stránce právní. Proto se s odůvodněním napadeného rozsudku zásadně ztotožnil a pro stručnost na něj odkázal. Dále konstatoval, že v řízení bylo dostatečně prokázáno, že otec nemá žádné zdravotní omezení a že je středoškolsky vzdělán, není proto vyloučeno, aby se zapojil do pracovního procesu, resp. obstaral si práci finanční prostředky tak, aby své prvořadě vyživovací povinnosti mohl alespoň v důstojné míře dostát. "Soud prvního stupně proto nepochybil, když v posuzovaném případě vycházel z potenciality příjmu otce, výdělku matky a odůvodněných potřeb obou nezl. dětí. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že podíl otce na výživě je stanoven opětovně na samotné dolní hranici a veškerá vyživovací povinnost vůči dětem vzhledem k tomu, že otec na výživné pro dvě nezletilé děti zaplatil za rok 2006 částku 300,- Kč a za rok 2007 částku 370,- Kč, spočívá výlučně na matce." (str. 4 rozsudku).

V ústavní stížnosti namítané porušení práva na spravedlivý proces dle stěžovatele spočívalo v tom, že obecné soudy postupovaly svévolně, nezabývaly se jím navrženými důkazy, aniž by své rozhodnutí zdůvodnily, stejně jako se v odůvodnění nijak nevypořádaly s důkazy provedenými v jeho prospěch a nepodrobily je své úvaze. Způsob hodnocení důkazů obvodním soudem stěžovatel považuje za extrémní vybočení z pravidel pro volné hodnocení důkazů a vzhledem ke skutečnosti, že tato pochybení odvolací soud nijak nenapravit, jeho rozhodnutí je rovněž stíženo stejnými vadami. Dále předložil několik argumentů, na jejichž základě polemizuje se skutkovými zjištěními obecných soudů a jejich právním hodnocením. S ohledem na výše uvedené proto stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud svým nálezem v záhlaví citovaná rozhodnutí zrušil.

Ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

Ústavní soud především konstatuje, že není další instancí v systému obecného soudnictví. Úkolem Ústavního soudu je ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy ČR), nikoliv "běžné" zákonnosti. Ústavnímu soudu proto nepřísluší, aby prováděl přezkum rozhodovací

činnosti obecných soudů ve stejném rozsahu jako obecné soudy v odvolacím, případně dovolacím řízení a aby věc posuzoval z hledisek běžné zákonnosti.

Ústavní soud již opakovaně judikoval, za jakých podmínek přistoupí k posouzení toho, zda hodnocením důkazů provedeným obecnými soudy došlo k zásahu do ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatele. Je tomu tak pouze za situace, kdy lze usuzovat o extrémním nesouladu mezi prováděnými důkazy a skutkovými zjištěními, která z provedených důkazů soud učinil, což v důsledku vedlo k vadnému právnímu posouzení věci. Jinými slovy jde o situaci, kdy rozhodnutí soudu svědčí o možné libovůli v jeho rozhodování. Jestliže obecné soudy respektují kautely dané procesními předpisy stran dokazování a hodnocení důkazů, nespadá do pravomoci Ústavního soudu "hodnotit" hodnocení důkazů, resp. znovu posuzovat skutkový stav zjištěný obecnými soudy (k tomu srov. nález sp. zn. I. ÚS 4/04, Sb.n.u., sv. 32, nález č. 42, str. 405 nebo nález sp. zn. I. ÚS 553/05, dosud nepublikován, dostupný na <http://nalus.usoud.cz>).

Jak vyplývá z odůvodnění napadených rozhodnutí, stěžovatel v daném případě již v průběhu řízení před obecnými soudy vznášel námitky stran nesprávného skutkového zjištění a hodnocení znaleckých posudků a dalších důkazů, a tuto argumentaci, jež se ve věci samé pohybuje na úrovni podústavního práva, předestřel také v ústavní stížnosti, ačkoli sám stěžovatel uvedl, že si je vědom role Ústavního soudu a jeho úlohy ústavního přezkumu. S těmito námitkami se jak obvodní soud, tak i městský soud řádně vypořádaly. Při rozhodování přihlédly ke všem okolnostem, které vyšly v řízení najevo a vycházely tak z dostatečného množství relevantních podkladů klíčových jednak pro posouzení schopnosti stěžovatele vykonávat soustavnou pracovní činnost (viz znalecké posudky MUDr. H. M. a MUDr. O. M. z oboru zdravotnictví - psychiatrie, informace poskytnuté Úřadem práce hl. m. Prahy, pobočka v Praze 3), jednak pro určení výše výživného (posouzení materiálních podmínek matky pro výchovu nezletilých dětí, zvýšení jejich potřeb v souvislosti s jejich věkem, školní i mimoškolní aktivitou) a své rozhodnutí učiněné na základě takto zjištěného skutkového stavu řádně odůvodnily. Postup obecných soudů tak nelze označit za svévolný, Ústavní soud jej považuje za zcela ústavně konformní a do ústavně zaručených základních práv stěžovatele nezasáhl.

Ke stěžovatelově námitce ohledně objektivní nemožnosti či snížené možnosti uplatnit se na trhu práce vlivem jeho osobnostního charakteru, alkoholismu a záznamu v trestním rejstříku považuje Ústavní soud za vhodné dodat, že obdobnou otázku řešil v již v nálezech sp. zn. III. ÚS 511/05 (Sb.n.u., sv. 40, nález č. 61, str. 593) nebo sp. zn. IV. ÚS 1181/07 (dosud nepublikován, dostupný na <http://nalus.usoud.cz>). Ústavní soud zde konstatoval, že ve smyslu čl. 32 odst. 4 Listiny je garantováno právo rodičů vychovávat své děti a naopak dětem se pak zaručuje právo na rodičovskou péči a výchovu, "(...) tento ústavně zaručený princip ochrany práv tedy zahrnuje ze strany rodičů zajištění podmínek materiální i nemateriální povahy k tomu, aby dítě mohlo dostatečně rozvíjet své možnosti a schopnosti vedoucí k jeho uplatnění ve společnosti," přičemž dospěl k závěru, že "zbavil-li se rodič svým úmyslným jednáním, pro které na něj byla uvalena vazba a pro něž byl následně odsouzen k trestu vězení, objektivní možnosti plnit svou vyživovací povinnost vůči svému nezletilému dítěti, nelze tuto skutečnost přičítat k tíži tohoto dítěte, (...) nepřiznání výživného ze strany obecného soudu z tohoto důvodu představuje porušení práva na rodičovskou výchovu a péči podle čl. 32 odst. 4 Listiny."

S ohledem na výše uvedené nelze přisvědčit tvrzení stěžovatele ohledně porušení jeho práva na spravedlivý proces, a proto Ústavní soud podanou ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků odmítl podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 8. dubna 2008

Vojen Güttler
předseda senátu

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2507/15 ze dne 22. 12. 2015

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Ludvíka Davida (soudce zpravodaj), soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatele S. S., zastoupeného Mgr. Janem Kutějem, advokátem se sídlem Praha 5, Lamačova 824/9, proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 5. 2015 č. j. 64 Co 169/2015-470 a proti rozsudku Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 29. 1. 2015 č. j. 23 P 50/2002-445, za účasti Krajského soudu v Plzni a Okresního soudu v Karlových Varech, jako účastníků řízení, a M. S., zastoupené JUDr. Václavem Krondlem, advokátem se sídlem Karlovy Vary, Jiráskova 2, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

I.

Průběh řízení před obecnými soudy

1. Včas a řádně podanou ústavní stížností se stěžovatel pro tvrzený zásah do ústavně zaručených práv - mj. do práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), práva na rovnost účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny, práva na ochranu vlastnictví, garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny, práva na právní jistotu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR (dále jen "Ústava") a práva na ochranu základních práv soudní mocí podle čl. 4 Ústavy - domáhal zrušení v záhlaví označených rozhodnutí obecných soudů (o výživném pro nezletilé dítě).

2. Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 5. 2015 č. j. 64 Co 169/2015-470 byl (k odvolání stěžovatele) ve věci samé výrokem I. potvrzen rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 29. 1. 2015 č. j. 23 P 50/2002-445, kterým byl zamítnut návrh otce (stěžovatele) na zrušení nebo snížení vyživovací povinnosti k nezletilým synům. Výživné bylo stěžovateli naposledy stanoveno rozsudkem Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 4. 12. 2012, a to tak, že bylo zvýšeno pro nezletilého syna S. na částku 3 000 Kč a pro nezletilého syna Z. na částku 2 200 Kč měsíčně, s účinností od 1. 9. 2012. Stěžovatel se dovolával zrušení nebo snížení vyživovací povinnosti k nezletilým dětem s ohledem na skutečnost, že je od 18. 7. 2013 ve výkonu trestu odnětí svobody.

3. Obecné soudy konstatovaly, že není dán důvod pro změnu rozhodnutí o vyživovací povinnosti stěžovatele k nezletilým synům, neboť okolnost, že se nachází ve výkonu trestu odnětí svobody za úmyslnou trestnou činnost, nelze posuzovat k tíži nezletilých dětí. Soudy proto vyšly z toho, že si stěžovatel mohl zachovat možnosti a schopnosti nadále pracovat, když v minulosti byl řádně zaměstnán a dosahoval průměrného měsíčního výdělku ve výši 20 840 Kč, ze kterého by byl schopen plnit vyživovací povinnost stanovenou rozhodnutím soudu. Obecnými soudy bylo rozhodováno i o povinnosti stěžovatele nahradit matce náklady soudního řízení.

II.

Obsah ústavní stížnosti a vyjádření účastníků řízení

4. V ústavní stížnosti bylo argumentováno nedostatky rozhodnutí obecných soudů, pokud jde o právní posouzení i skutkový základ. Stěžovatel namítal, že nemá žádný majetek a z důvodu výkonu trestu odnětí svobody má velmi omezené příjmy, u kterých neovlivní použití. Nemá proto možnost plnit vyživovací povinnost v částkách stanovených soudem a nahradit matce náklady řízení. Navrhoval tedy odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí. V posuzovaném případě nastal podle názoru stěžovatele rozpor mezi skutkovým stavem a právními závěry obecných soudů. Soudní rozhodnutí nebyla dostatečně odůvodněna. Nebylo ani provedeno řádné dokazování ohledně majetkových poměrů, možností a schopností matky.

5. Stěžovatel uvedl, že došlo ke změně rozhodných skutečností pro stanovení vyživovací povinnosti. Podotkl, že na rozdíl od matky vždy pracoval a vyživovací povinnost k nezletilým dětem plnil, dokud se mu dostávalo příjmů. Poukázal současně na svůj vážný zdravotní stav, který obecné soudy nevzaly v úvahu. Rozhodování obecných soudů o vyživovací povinnosti otce k nezletilým dětem tak nebylo odpovídající skutkovému a právnímu stavu, neboť podle právní úpravy nelze uložit povinnost k placení výživného v rozsahu, ve kterém by to bylo v rozporu s dobrými mravy.

6. Krajský soud v Plzni a Okresní soud v Karlových Varech se na výzvu Ústavního soudu k ústavní stížnosti vyjádřily tak, že je neopodstatněná. Napadená rozhodnutí považovaly soudy za řádně odůvodněná, neporušující ústavně zaručená práva stěžovatele a souladná se zákonem i s judikaturou.

7. K ústavní stížnosti se vyjádřila i vedlejší účastnice řízení před Ústavním soudem (matka nezletilých dětí), která navrhla, aby Ústavní soud ústavní stížnost spolu s návrhem na odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí odmítl. Uvedla, že i podle judikatury Ústavního soudu platí, že zbavil-li se otec svým úmyslným jednáním, pro které byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, možnosti plnit svou vyživovací povinnost k nezletilému dítěti, nelze tuto skutečnost hodnotit k tíži nezletilého.

Zdroj: NALUS - databáze rozhodnutí Ústavního soudu

III.

Právní posouzení

8. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti. Není součástí soustavy obecných soudů, a proto není povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí. Samotný postup v soudním řízení, hodnocení skutkového stavu, výklad a aplikace podústavního práva jsou úlohou obecných soudů. K zásahu do činnosti orgánů veřejné moci je Ústavní soud oprávněn, pokud svými rozhodnutími porušily ústavně zaručená práva či svobody účastníka řízení. Rozměru zásahu do základních práv nebo svobod ovšem dosahuje toliko interpretace a aplikace práva, která byla provedena ve výrazném rozporu s principy spravedlnosti.

9. Z ústavněprávního pohledu je možno posuzovat pouze otázky, zda právní závěry obecných soudů nejsou v extrémním nesouladu se skutkovým stavem, zda procesním postupem soudů nebyly porušeny principy spravedlivého procesu, zda právní názory obecných soudů jsou ústavně konformní, anebo zda naopak došlo k zásahu orgánů veřejné moci, kterým bylo dotčeno ústavně garantované právo nebo svoboda.

10. Vzhledem k obecně zastávanému principu minimalizace zásahů do činnosti obecných soudů není úkolem Ústavního soudu mj. nahrazovat hodnocení důkazů provedených v soudním řízení. Do pravomoci Ústavního soudu nespadá "hodnotit hodnocení" důkazů obecnými soudy, a to ani tehdy, pokud by se s vysloveným hodnocením sám neztotožňoval [viz náleze ze dne 1. 2. 1994 sp. zn. III. ÚS 23/93 (N 5/1 SbNU 41)].

11. Pochybení obecných soudů s ústavní intenzitou není Ústavním soudem ve věci spatřováno. Právní závěr o zamítnutí návrhu na zrušení nebo snížení vyživovací povinnosti otce (stěžovatele) k nezletilým dětem nevybočuje z ústavních kautel. Soudy řádně vyložily, proč nevyhodnotily návrh stěžovatele jako důvodný. Samotný nesouhlas stěžovatele s právním posouzením případu nemohl bez dalšího založit opodstatněnost názoru o porušení základních práv.

12. Výklad hmotného práva obecnými soudy nedosáhl (svým odůvodněním) rozměru nezbytného k zásahu Ústavního soudu. Napadená soudní rozhodnutí lze proto pokládat za ústavně konformní. Obecné soudy postupovaly v předmětné věci ústavně souladně a neporušily zásady spravedlivého procesu.

13. V oblasti rodinného práva (od 1. 1. 2014 upraveného v části druhé zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) přistupuje Ústavní soud k přezkumu soudních rozhodnutí omezeně. Důvodem je skutečnost, že v rodinněprávních věcech je nutno dát přednost principu právní jistoty, který vychází z ústavního pořádku, před ochranou základních práv jednotlivce. Celkový prostor pro kasační zásah Ústavního soudu je tedy v řečených případech zúžen, a přezkumná pravomoc Ústavního soudu je tak vztahována toliko na posouzení toho, zda v případě napadeného rozhodnutí nejde o vybočení z mezí ústavnosti, kterým je negováno právo účastníka řízení na spravedlivý proces. K protiústavnímu postupu však v posuzované věci nedošlo. Ústavní soud konstatuje, že obecné soudy rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zrušení nebo snížení vyživovací povinnosti stěžovatele k nezletilým synům odůvodnily dostatečně a ústavně konformně.

14. Jak plyne již z nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2008 sp. zn. IV. ÚS 1181/07 (N 32/48 SbNU 415), zbavil-li se rodič svým úmyslným jednáním, pro které byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, možnosti plnit vyživovací povinnost k nezletilému dítěti, nelze tuto skutečnost posuzovat k tíži tohoto dítěte. Dítě má podle čl. 32 odst. 4 Listiny základní právo na rodičovskou výchovu a péči.

15. Ústavní soud proto ústavní stížnost mimo ústní jednání podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, pro zjevnou neopodstatněnost odmítl. S ohledem na způsob rozhodnutí již nebylo samostatně rozhodováno o návrhu stěžovatele na odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 22. prosince 2015

Ludvík David, v. r.
předseda senátu